

En åpen kirke

Foredrag av kirkerådsleder Thor Bjarne Bore ved åpningen av Kirkemøtet 2006

Øyer 13. november 2006

Det er en stor glede for meg å hilse Hans Majestet velkommen. Den norske kirke er glad for den åpenhet og det nære forholdet vårt kongehus gjennom en årrekke har hatt til kirkens liv. Det har vært langt mer enn et formelt forhold knyttet til Grunnlovens krav til Kongens kirkemedlemskap. Vi håper at Kongen og hans familie fortsatt vil delta i kirkens liv og benytte Kirkens tjenester på samme måte som i dag.

Dette kirkemøtet inviteres til å reflektere over hva som ligger i at Den norske kirke skal være en åpen folkekirke. De siste tre kirkemøtene har fordypet seg i hva som er kirkens oppdrag ved å være en tjenende, bekjennende og misjonerende kirke. Og det har kommet fram noe viktig når vi har sett på sammenhengen mellom dem: Vi ser at det er ikke slik at kirken har et ensidig oppdrag å forkynne evangeliet, og så kan den ved siden av dette ta opp noen viktige og aktuelle emner av sosialetisk karakter. Slik uttrykte vi oss i en del år. De tre siste kirkemøtene har gitt oss et annet språk: Kirken er tjenende når den forkynner, og vi forkynner om Guds godhet når vi tjener hverandre i Jesu etterfølgelse. Kirken bekjenner troen på den treenige Gud som et svar på evangeliet når vi møtes til gudstjeneste, når et menneske blir døpt, ved begravelse, når vi samles for å feire nattverd. Kirken sier først og fremst "ja" til den treenige Gud, og til den verden og de mennesker Gud har skapt. Men bekjennelse og forsakelse hører sammen. Kirkens "ja" til den gode Gud innebærer også et "nei" til det som rammer våre medmennesker med ufred, urettferdighet og undertrykkelse, nei til det som sårer den jord vi bor på. Forsakelse innebærer også et nei til vår egen egoisme og et oppgjør med de krefter i oss som vil handle og tale Gud imot. Og det innebærer en erkjennelse og bekjennelse av at vi trenger Jesus som vår frelser.

Troen sitter ikke bare i hoder og hjerter, men også i hendene og beina. Kirken har noe å formidle, derfor er kirken alltid misjonerende. Kirken har noe å formidle til alle mennesker. Det vi har fått, kan vi ikke holde for oss selv. For intet har vi fått det, for intet skal vi gi det videre. Derfor må denne kirken alltid være åpen. Åpen for alle mennesker. Alle vil ha en åpen kirke, selvsagt vil vi det. Men hva betyr det egentlig?

Åpenhet må handle om høyde under taket, mulighet for å komme som du er, uten å møte kravet om å bli som oss i alle ting, nysgjerrighet og en vilje til en åpen dialog uten at fasiten foreligger før vi har brukt tid til å lytte til hverandre

med et åpent sinn. Kirken må være åpen slik at vi går ut av den for å møte mennesker med evangeliet, også dem som ikke tilhører kirken. Åpenhet må inkludere møtet med nye mennesker som flytter hit, med ulik bagasje og av ulike grunner, og den må inkludere fellesskapet med andre kirker og menigheter nasjonalt og lokalt. Kulturmøte med mennesker fra andre religioner kan berike oss og utfordre oss.

Åpenhet, prinsipper og populisme

Aktuelle hendelser har gjort at samtalen om kirke og religion i samfunnet endrer seg. Da Jürgen Habermas mottok Holbergprisen i Bergen i fjor, erkjente han at han og andre religionssosiologer lenge trodde at religionen vil bli borte, eller i alle fall reduseres kraftig i takt med at samfunnet sekulariseres. I dag ser man at religion er et fenomen man må regne med å leve med i overskuelig framtid, sa han.

Habermas vil anstrenge seg for å lytte til kirken. Derfor kan kirken lytte til ham, og stille spørsmål den andre veien: Hvordan kan kirken være åpen, samtidig som den blir en troverdig samtalepartner, som også formulerer sine uoppgivelige prinsipper?

Ser en bakover i kirkehistorien, kan kritikken av kirken være en pekepinn på hvor man ikke har lykkes med å være en åpen kirke og en troverdig samtalepartner.

Henrik Ibsen har udødeliggjort en angstbitersk og dobbeltmoralisk holdning i rollefiguren pastor Manders i "Gengangere". Han vil stenge de nye tankene ute både fra kirken og fra samfunnet, men han gir samtidig uttrykk for at man gjerne må lese tvilsomme ting, dersom man ikke lar det ligge fremme til allmenn beskuelse. Pastoren er prototypen på den trangsynte og dominerende kirkens mann, som vil stenge den annerledestenkende verden ute med forbud og borgerlig moral. Litteraturen viser en sørgelig rekke av folk som stenger ute dem som gjerne vil inn, og ofte gjør de det på vegne av såkalt anstendighet og godtfolks motvilje mot tapere og mislykkede individer. Slik kommer de også i konflikt med Mesteren, som aldri tok hardere i enn når han fordømte selvgodhet og moralisme, fordi dette hindret de virkelige søkende og sårede i å finne Guds hjelp og frelse.

Men den samme Ibsen som skapte karikaturen Manders, skapte også Brand. Vi som fikk se stykket fremført i Fjæreheia på Sørlandet i sommer, fikk en levende opplevelse av Brands avvisning av den gud som er skapt i hverdagsmenneskets bilde, og som ikke på noe punkt er større enn hverdagsmennesket selv. Oppgjøret med populisme, med kirkelig maktbruk og geistlig unnfalighet er voldsomt. Ibsen angriper på den ene side dem gjør porten trang ved å gjøre tro

til sneversyn, og på den andre side angriper han dem som fjerner idealene og snekrer seg en populistisk tro som aldri kan skape himmel over livet.

Det er fremdeles slik at mange kjenner seg utestengt og uverdige av et prektighetsideal som er alt annet enn evangelisk. Derfor trekker de seg tilbake fra kirke og kristendom med en følelse av å være uønsket og mislykket. Ikke minst har hardhendte krav til livsførsel, og tendensen til å sette likhetstegn mellom vellykkede samfunnslag og kirkelig engasjement, skapt slike følger. I forhold til dette må man si med Olaf Hillestad: Lukk opp kirkens dører!

Men også Brands nesten overspente krav kan være verd å reflektere over. Han er inspirert av Søren Kierkegaard som var lite opptatt av å gjøre kirken åpen: Tvert imot kritiserte han den for å erklære hele folkeslag for kristne og kirkemedlemmer – uten så mye som å spørre dem. Han tvinger oss til å skille mellom åpenhet og populisme. Skal kirken være åpen, må den være sann, det vil si at den må ha en åndelig tyngde som gjør at folk trekkes mot den. Det som skaper tiltrekning til kirken, Kristi ord og eksempel, må stå i sentrum på en slik måte at mennesker blir dradd inn i det. Blir kirken usann, slår den av på det som er dens egentlige arv og innhold, og da kan den heller ikke åpne seg mot verden.

Det er mange spissformuleringer og mye ironi hos den danske mester. Men som en profetisk advarsel er han verd å lytte til. Man skal være forsiktig med å alliere seg med makten og med pengene for å nå høyverdige mål. I den kirkelige hverdag er det, og vil alltid være, viktig med budsjettarbeid og med gjennomslag for saker i samfunnslivet. Nettopp derfor er det viktig å gå opp grensene for dette: Når blir samarbeidet med maktapparatet så nyttig og vellykket at kirkens sannhet står på spill? De historiske eksemplene på slike sammenhenger er mange og skremmende, enten det gjelder utformingen av Deutsche Christen eller den hvite apartheid-politikken i nyere tid, eller misbruk av pavelig makt i middelalderen. I de tilfellene der alliansen med makten ble det overordnede, mistet kirken sin kritiske brodd, og slo av på sin forkynnelse. Nettopp i forsøket på å bli kirke for alle, sviktet den de svakeste, de som var maktens fiender, de svarte, de opposisjonelle, de fattige, de som staten ikke var stolte av, og ikke ville vise frem.

Vi må skille mellom den sunne folkelighet og en tvetydig populisme som taler folkets sak, samtidig som den går maktens tjeneste. Kirkens forbilde, Mesteren selv; var ofte kritisk mot makten gjennom å holde fast på de høyeste idealer, og samtidig var han totalt imøtekommende overfor svake mennesker som ikke greide kravene.

I sammenhenger der det er ønske om dialog, er det viktig at kirkens åpenhet hele tiden er forankret i kirkens sannhet, på en slik måte at kirken blir en kompromissløs forsvarer av dem som søker Kristus, og en kompromissløs

motstander av alt som vil hindre adgangen til ham. Det innebærer både å bygge ned falske anstøt og legge til side perifere stridssaker, og å pusse kirkens idealer blanke.

Det ene nødvendige

Mange ting endrer seg – eller kommer til å endre seg – i Den norske kirke fremover. En økende kirkelige selvbevissthet har ført til bl.a. utviklingen av kirkeråd og Kirkemøte. Men vi må være på vakt slik at det ikke utvikles byråkratisering, formalisering og papirflytting. Vi kan ikke gjøre som den russisk-ortodokse kirke gjorde i 1917, da den låste seg inne og drøftet liturgiske spørsmål mens en ”væpna” revolusjon foregikk i gatene. Men vi skal heller ikke la tilfeldige politiske hendelser bringe oss ut av fatning, slik at vi mister perspektiv. Vi må kunne ha flere tanker i hodet på en gang.

Jeg tror det trengs et teologisk arbeid med tanke på kirkens eget oppdrag, trengs tettere kontakt mellom biskoper, Kirkeråd og utdanningsinstitusjoner, trengs samtale med sikte på å skjelne mellom det som er livsviktig for kirken – og det som bare er viktig. Mellom det nødvendige og det ene nødvendige. Både de som liker å snakke om den åpne folkekirken, og de som snakker om Guds klare ord, trenger å fornye retorikken sin.

Stat–kirke-diskusjon handler om viktige og nødvendige endringsprosesser. Men enda viktigere enn kirkens ordening er det at kirken forteller om Jesus på en slik måte at det gir hjelp til livstolkning og livsmestring. At kirken er til stede der folk er. Forkynner evangeliet uten en lovisk klang i stemmen. Formidler kjærlighet, styrker livsmotet og bidrar til at kjærlighetens gjenskapermakt, selve nåden, får rensse, fornye og gjenopprette menneskers liv og samliv. Jeg tror at de holdninger og samværsformer som preger hverdagskirken, er langt viktigere enn hvilken kirkeordning vi har. Også trosopplæringsprosjektet er viktigere enn kirkeordning.

Ett er nødvendig, sa Mesteren. Det må ikke åndeliggjøre nødvendige praktiske og økonomiske saker. Men såpass åndelige skal vi være i kirken at vi hele tiden forsøker å finne ut: hva er helt nødvendig og avgjørende nå for at Jesus skal bli synlig og levende i vårt fellesskap og vårt arbeid?

Når jeg får opplevelsen at jeg berøres av det evige, at Gud er nær, at troen lever og at håpet finnes – det er det hellige øyeblikk. Andre oppgaver må ikke komme i veien for at mennesker får oppleve dette, som alltid må være det sentrale i kirkens liv. Midt i all utredning, tankevirksomhet og diskusjon må vi gjøre som Jesus selv: Vi må alltid søke til den lidende, utstøtte – og alltid søke inn i stillheten. Det er i nestekjærligheten og stillheten kirken lever. Og denne hellige forenkling må vi hjelpe hverandre til å leve i hele tiden.

Nært og fjernt i samfunnsdebatten

Hvordan kan vår kirke gi et klart og tydelig vitnesbyrd om Jesus Kristus? Først og fremst ved å peke på at Gud er livets Gud, og at Jesu åpenbaring av hvem Gud er, har konsekvenser for det menneskelige fellesskapet. Jesus er Guds utsendte redningsmann. Dersom ikke troen på Guds rike som Guds gave til alle mennesker får konsekvenser for hvordan vi som kirke inviterer, kommuniserer og inkluderer, er det ikke rart at mennesker spør hva det er som kan gjøre en slik tro verd å bygge livet på.

Kirken har et kall til å tale for dem som er uten stemme, eller for dem som har en stemme men står i fare for ikke å bli hørt. Kirken har ikke uten videre en særegen kompetanse i samfunnsspørsmål, og den kan ikke alltid levere svar på utfordringer som er kvalifisert på en særlig måte. Den vil noen ganger bli beskyldt for å drive med politikk. Det er som oftest en indikasjon på at noen ikke liker det kirken sier – og det kan være en god ting. Det er ikke slik at der kirken blir upopulær, skal den automatisk regne med å være på rett spor. Men en utfordrende kirke, som kan virke forstyrrende, er rimeligvis en kirke som kan få mer betydning, og kan provosere frem refleksjon som skaper mer innsikt. Helt avgjørende for kirkens troverdighet i slike sammenhenger er imidlertid at den ikke inngår i varige allianser med spesielle grupper eller partier.

To prinsipper mener jeg er viktige for kirkens deltakelse i samfunnsdebatten:

1. Kirken taler ikke for å sette seg selv på dagsordenen, men for å fremme andres sak.
2. Kirken bør bidra med perspektiver som ellers ikke uten videre er tilgjengelige i debatten.

Til det første prinsippet om ikke bare å tale egen sak: I debatten om stat–kirke er det maktpåliggende at ikke det argumenteres på en slik måte at det kan oppfattes som om Den norske kirke er opptatt av å beholde privilegier på bekostning av andre, eller på en måte som gir den en politisk og økonomisk særstilling i forhold til andre tros- og livssynssamfunn i Norge.

Til det andre prinsippet om å bidra med andre perspektiver enn dem som ellers er tilgjengelige: Selv om vi har ansatser til en kritisk diskusjon om konsumsamfunnet i offentligheten, er det lite av denne diskusjonen som stiller denne kritikken inn i et internasjonalt perspektiv. I kraft av sitt globale nettverk kan kirken bidra til å synliggjøre sammenhenger og konsekvenser som ellers ikke så lett kommer frem.

I et samfunn der markedskreftene i stadig større grad setter premissene, nyter ikke de som mister jobben på grunn av outsourcing eller blir utbrente på grunn av effektivitetspress, godt av markedets gevinster. De blir heller ikke trøstet av påstanden om at større økonomisk effektivitet er til det beste for oss alle. Retten

til deltakelse og opplevelsen av anerkjennelse, som er viktige prinsipper også for å oppleve sitt menneskeverd ivaretatt, er truet fra innsiden av et moderne samfunn som i stadig større grad forankres i markedslogikk. Har kirken noe å si i den sammenhengen?

I forhold til samfunnet skal kirken være på helikopterets avstand – nær nok til å se hva som foregår, fjernt nok til å få et perspektiv på detaljene.

Fornorskningens sår

Kirkemøtet agerte klart politisk da det i 2003 sluttet helhjertet og enstemmig opp om det som ble en skarp uttalelse til det som da var Regjeringens forslag om Finnmarksloven og som manglet vesentlige menneskerettighets- og urfolksperspektiver. Jeg vet at Kirkemøtets vedtak ble lagt vekt på og bidro sterkt til at resultatet senere ble bra i Stortingets behandling. Kirkemøtets behandling vakte også internasjonal oppsikt. Mange urfolk i verden fattet nytt håp om rettferdighet på grunn av den saken.

I år håper jeg at Kirkemøtet gjennom saken om samisk kirkeliv bevisstgjøres på hva det innebærer å være urfolk og minoritet i kirken og samfunnet.

Samenes historie med kirken er like gammel som nordmenns historie er, men den er ikke likedan, særlig hvis vi tar inn over oss det som skjedde da den unge nasjonen Norge skulle bygge opp sitt selvbylde etter 1814. Da etablerte man en felles bevissthet om norskhet og stolthet, samtidig som man i lys av den såkalte sosialdarwinismen erklærte samene som mindreverdige, fordi de ikke hadde en egen nedskrevet historie, og fordi samisk ble ansett som uegnet til å snakke om åndelige forhold.

Selv om vi lever i et av de samfunn der urfolks posisjon nå er erkjent og bekreftet, gjenstår det mye før vi har nådd reell likestilling. Sporene fra fornorskingsperioden finnes fortsatt. Forsoningsprosjektet i lulesamisk område i Nord-Salten viser dette tydelig. Mindreverdighetsfølelse og skam finnes hos samene, men også nordmenn er merket av møtet mellom de to kulturene. Av og til dukker det opp holdninger som vi gjerne så ikke fantes. Samtidig er mange enkeltmennesker klar over at de har handlet skammelig i ord eller gjerning, og leter etter en anledning til å få legge det fra seg. Jeg har flere ganger møtt den sorgen som finnes hos det samiske folket over det man var utsatt for i fornorskningen, og de sår mange bærer på – i ulike former.

Fornorskningspolitikken har gjort rekrutteringssituasjonen til en ekstra belastende dimensjon i samisk kirkeliv. Hele Bibelen kom på nordsamisk i 1811, og en ny oversettelse av Det nye testamente i 1998. Lulesamene fikk Det nye testamente på sitt eget språk for få år siden, men mangler fortsatt Det gamle testamente. Og til nå er bare Markusevangeliet oversatt til sørsamisk. Samisk gudstjenesteliv er lite utviklet i mange områder. En annen utfordring er utarbeidelse av materiell på nord-, lule- og sørsamisk til bruk både i samisk

gudstjenestearbeid og samisk trosopplæring. Det samme gjelder for materiellutvikling på kvensk språk. Samene er et urfolk som gjennom langvarig arbeid har oppnådd anerkjennelse for sine politiske og kulturelle rettigheter. Slik er det ikke med kvenene, som nå arbeider for å få urfolksstatus.

På de samiske kirkedager i Jokkmokk i 2004 fikk vi som deltok, virkelig oppleve styrken i trosengasjementet hos vårt eget urfolk. Men det var også en glede over å kunne møtes over landegrensene som ett folk. Jeg har forstått det slik, bl.a. ut fra de konklusjoner de samiske kirkerådene i Norge og Sverige har trukket, at dette var et løft som har satt varige spor etter seg.

Nordområdene har fått fornyet interesse i global politikk på grunn av endret maktbalanse og store funn av olje og gass i Barentshavet. Dette åpner for nye utfordringer i bosettingsmønster i Nord-Norge: miljøtrusler, energi-, nærings- og global sikkerhetspolitikk. Her vil det være mange etiske dilemmaer, og kirken må være en aktiv premissleverandør og samtalepartner.

Det er gledelig å se hvordan det kirkelige Barentssamarbeidet har utviklet seg i løpet av de siste 10 år, der kirkelige pionerer i Nord-Norge gikk i bresjen for samarbeid over grensene. De så utfordringene, gjorde noe med dem og skapte et bredt økumenisk samarbeidsforum.

Globalt fellesskap

Dette året startet med en karikaturstrid kringkastet i alle verdens land. Brennende flagg og opphissede menneskemengder følte seg ydmyket av bildene av Profeten Muhammed. Saken utviklet seg svært forskjellig i Danmark og Norge. Vi erfarte at den dialogen som har eksistert mellom Islamsk råd og Mellomkirkelig råd fikk oss til å stå sammen som norske borgere på tvers av religion og etnisk bakgrunn. Norske muslimer var hele tiden tydelige i sitt forsvar av ytringsfriheten, og vi kjente alle den samme krenkelsen over at flagget vårt ble brent. Sammen tok vi avstand fra vold og trusler som reaksjon på det som hadde skjedd.

Vi lærte også noe om det globale fellesskapet vi lever i: Pakistanske kirker ble brent som følge av det som skjedde i Danmark og Norge. Både religionsfrihet og ytringsfrihet må brukes med ansvarlighet og omtanke. Saken tydeliggjorde viktigheten av dialog mellom ulike religioner og kulturer. Når vi kjenner hverandre, har tillit og vil hverandre vel, finner vi lettere religiøse og politiske svar på felles utfordringer – lokalt, nasjonalt og globalt.

Krigen i Libanon og Nord-Israel førte til en intens debatt om Israel og landets politikk i forhold til omverdenen. Kirkens forhold til jødene ble dratt inn i debatten da det i september ble avfyrt skudd mot den jødiske synagoge i Oslo. Skudd mot en religions gudshus er et angrep på oss alle, og mange ønsket å stå solidarisk sammen med det mosaiske trossamfunn etter hendelsen. Dette viser

også hvor viktig det er for alle parter å skille mellom den sekulære staten Israels politikk og jødene som folkegruppe og trossamfunn, uansett hvor de måtte befinne seg i verden. Friheten til å utøve sin religion må gjelde for alle, og med forrige århundres europeiske historie i minne, er det usedvanlig viktig at vi reiser et bolverk mot all vold mot minoriteter, enten den er basert på etnisitet, religion eller legning.

Vi – og ”de andre”

Vi skal på dette møtet behandle to saker som tar opp noen av disse utfordringene: En sak om *Religionsmøtet og menigheten*, og en sak om *Integrering*. En av femti i dagens verden bor utenfor hjemlandet. Flere og flere krysser grenser både frivillig og ufrivillig. Ulike kulturer, tradisjoner og religioner som før levde atskilt, skal lære å leve side om side i samme samfunn. Det krever åpenhet og vilje til integrering fra oss alle. Kirkene i mange land er i ferd med å forandre karakter på grunn av migrasjonen. Omlag en tredel av innvandrere til Norge er kristne, og ikke minst har Den katolske kirken her i landet økt medlemstallet sterkt på grunn av innvandringen.

Nordmenn trenger både mer opplysning om religion og en offentlig og informert samtale om religion. Det vitner om en enestående naivitet hvis man rubriserer menneskers religiøse identitet i forhold til merkelapper som ”liberal” og ”fundamentalist”. Skal vi forstå nye landsmenn – og oss selv i møte med dem – trenger vi en nyansert forståelse. At mediene fremdeles rubriserer enkelte grupper ut fra deres religiøse bakgrunn (muslimer) mens andre rubriseres ut fra nasjonal tilhørighet, kan i praksis virke integreringshemmende. Et fortsatt kritisk søkelys på språkbruken når det gjelder dem som altfor lett oppfattes som ”de andre”, er på sin plass – også i kirken.

I Norge opplever innvandrere å bli holdt fast i sin opprinnelsesidentitet, og de blir vurdert ut fra i hvor stor *grad* de er blitt norske (som om det finnes noen enkel måte å måle det på). Dermed kan de oppleve at de aldri blir gode nok, aldri blir anerkjent som en del av det norske samfunnet. Kirken kan gå foran i å sikre integrering ved å ta på alvor at norske muslimer, buddhister osv. blir anerkjent ikke bare i forhold til sin religion, men i forhold til sin tilhørighet til det norske samfunnet og sitt medansvar for hvordan dette samfunnet skal se ut. Det kan være gode grunner for at Den norske kirke i tiden fremover ikke bare bidrar til en kritisk saumfaring av ulike former for norsk identitetspolitikk, men også spør seg om noe i vår egen praksis eller måte å fremtre på, bidrar negativt til en slik politikk.

Kunsten å være kirke

Jeg tror på en kirke der vi kommer når vi gråter og når vi jubler, der vi kommer med vår sorg, med vår sykdom og vår smerte. En kirke som utrustes til å stå midt i smerten, midt i gleden, som fremmer fellesskap, håp og tro og som løfter opp en høy, høy himmel der det er rom for Guds kjærlige omsorg for hver eneste en av oss.

En åpen og tilgjengelig kirke er en kirke som tar på alvor at mennesker tenker, føler og sanser. Ofte har vi i vår kirke vektlagt det å tenke og høre, men budskapet om snekkersønnen fra Nasaret sprenger også disse grenser. Vi har de siste årene vært opptatt av kunsten å være kirke. En kulturåpen kirke skal føre oss inn i sterkere erfaringer av gudsnærværet; inn i brobyggende og inkluderende fellesskap gjennom at flere kan erfare budskapet. Vi skal se, vi skal lytte, vi skal synge, vi skal rope. Kunst og kultur er mer enn et bilde, det er mer enn en sang eller en salme – det handler om å fange livet i alle dets avskygninger. Hvis ikke kirken kan fange opp menneskelivet i all dets glede, sorg, avmakt og jubel – hvem kan da gjøre det?

Et åndsverk formidler noe som går dypere, høyere og bredere enn det vi umiddelbart fanger opp. Kirkemusikere og andre kunstnere er med på å inkludere oss alle i kunstnerisk virksomhet, og intensjonen bak regionale sentra med en koordinerende instans er at kunst og kultur skal komme hele folket til gode gjennom et godt forhold mellom kirken som en troverdig kulturaktør og med andre deler av kulturlivet i vårt land. Gjennom et samarbeid mellom nasjonale, regionale og lokale aktører håper vi at dette kan være i gang allerede fra 2007. Kultur- og kirkeminister Trond Giske kan bli en drivkraft i forhold til regionale kunst- og kultursentra ved å inkludere dette i forhold til Statsbudsjettet for 2008.

Likebehandling og religionsfrihet

I et videre perspektiv handler forholdet mellom stat og kirke om hvordan vi i fremtiden skal regulere forholdet mellom religion og samfunn i vårt land. I den forbindelse er det viktig at dette skjer på en måte som er i overensstemmelse med prinsipper om likebehandling og religionsfrihet. Kirkemøtet skal avgi høringsuttalelse i denne saken. Vi har en spesiell stilling blant de kirkelige høringsinstansene som det øverste representative organ for Den norske kirke, og med et særlig ansvar for å uttale seg om viktige endringer i lover på det kirkelige området og saker av felles kirkelig karakter.

Kirkerådets utkast til høringsuttalelse som skulle legges fram for Kirkemøtet til drøfting, var et ledd i normale saksbehandlingsrutiner. Kirkerådet forbereder alle saker for Kirkemøtet, og det siste møtet før Kirkemøtet var i september. Saksdokumentene skulle være klare i begynnelsen av oktober, slik at

Kirkemøtets medlemmer kunne få tilstrekkelig tid til å sette seg inn i de mange store og til dels vanskelige sakene som skal opp på årets Kirkemøte. Det er også vanlig prosedyre at saksdokumentene til Kirkemøtet offentliggjøres i tråd med reglene i offentlighetslov og forvaltningslov. På Kirkemøtet vet vi at ulike syn på forholdet mellom stat og kirke er representert – her skal kirkens lederskap skal ta ansvar.

Homofilt samliv – og respekt for andre syn

At Lærenemnda ikke løste spørsmålet om hvordan Den norske kirke skal stille seg til homofilt samliv, overrasket vel ingen. Slik saken nå står, synes den å være uttrykk for en situasjon man også tidligere har hatt, der to gjensidig uforenlige standpunkter står side om side. Dette handler om mennesker som er en del av vårt fellesskap og hvorledes de skal leve sitt liv og tjene Gud som mennesker, som medlemmer og ansatte i Den norske kirke.

Tematikkens karakter av å være forankret i menneskers samvittighetsoverbevisning kaller på skjønnsomhet fra flere sider. Mange opplever at det nye synet på homofilt samliv bryter med deres egen overbevisning om Bibelens status som norm for liv og lære. Men også de som befinner seg på den andre siden, føler at deres standpunkt bygger på Jesu liv og lære. De kjenner i tiltakende grad at dette er et standpunkt som har så mye felles med en situasjon man har opplevd tidligere – nemlig at et tradisjonelt syn gradvis endres – at de mener det er presserende å få endret på dette. Skjønnsomheten som fordres i møte med denne uenigheten innebærer derfor at man på begge sider ser at her bryter det på dypt vann. Mitt ønske er at man fremdeles viser seg villig til å verne motpartens rett til å ha sitt syn og til å være i kirken.

På bakgrunn av egne erfaringer vil jeg også understreke det Svein Granerud i Normisjon sier om den romslige folkekirken. Sitat: *”Den har en tendens til å være romslig overfor alle unntatt dem som fastholder at sannheten er en og ikke flere”*. Sitat slutt. Det ligger uendelig mye positivt i bedehuskulturen, la oss slippe flosklene om ”mørkemenn”.

Vi skal også ta med oss at i vår økumeniske verden er det mange som både i denne sammenheng og i andre spørsmål står fullt og fast på standpunkter som det i dag synes å være liten åpenhet for. Den norske kirke har både rett og plikt til å finne sin vei og ikke være tvunget av andre **kirkers** syn, men vi bør ha disse holdninger in mente i vår måte å behandle spørsmålet på, og i vår vurdering av i hvilket tempo synspunktene skal fremmes.

Gitt at man anerkjenner hverandres standpunkter som uttrykk for en velbegrunnet uenighet, der det er blitt skapt mer innsikt i årsaken til at den andre part står på sitt standpunkt, mener jeg at det er en utfordring å fremme

enhet på tvert av uenighet. Det kan gjøres fordi dette er en sak som ikke handler om det kirken står og faller med: evangeliet om rettferdiggjørelsen ved troen på Jesus Kristus. En slik enhet kan man uttrykke ved å arbeide for at det skapes respekt for andre syn enn det en selv står for, fordi ulike og vel gjennomtenkte oppfatninger skal reflekteres. Kirkemøtet har – som det fremste uttrykk for kirkens lederskap og enhet – et særlig ansvar for at man i denne tematikken ikke bare opptrer som representanter for en fraksjon eller gruppe, men for hele vår kirke. Så lenge man ikke oppfatter denne saken som kirkesplittende, er en praksis hvor man arbeider for gjensidig respekt til tross for ulike oppfatninger, den eneste teologisk og organisatorisk naturlige. På den måten kan det kirkelige lederskap også synliggjøre at det finnes noe som er viktigere for de enkelte og for Den norske kirke enn denne saken, nemlig den enhet vi har del i gjennom troen på Jesus Kristus.

Medlemskap – en beklagelse

Norges Kristne Råd fikk en forsiktig start i 1992. I vår kom Nye Norges Kristne Råd som samler katolikker og pinsevenner, ortodokse og lutheranere. Det er bygd opp tillit og et ønske om samarbeid mellom kirkene. Dette har vakt positiv interesse langt ut over Norges grenser. En tid tilbake ble det kartlagt at i underkant av 80.000 stod oppført i Den norske kirkes medlemsregister, samtidig som de var registrert som medlem i et annet tros- eller livssynssamfunn. Alle disse er blitt tilskrevet, og de som ikke har gitt tilbakemelding om at de fortsatt ønsker å stå i medlemsregisteret for Den norske kirke, er blitt strøket. Om lag 9.500 har meldt tilbake at de fortsatt ønsker å være der.

Kirkerådet fikk i første runde ikke lov av departementet å gå ut direkte til medlemmene. Folkeregisteret ble lagt til grunn, og registeret fikk derfor flere feil og mangler. Mye er gjort for å rette dette opp. Å melde seg ut eller inn av et trossamfunn, er en dypt personlig sak og må behandles med den største nøyaktighet. På vegne av Den norske kirke beklager jeg sterkt at mange altså har stått oppført i vårt medlemsregister på feilaktig grunnlag. Fortsatt gjenstår et arbeid for å få et mest mulig korrekt register, det handler om også å identifisere de personer som ikke er medlem av noe tros – eller livssynssamfunn, og som fortsatt feilaktig kan stå oppført i Den norske kirkes medlemsregister. Når opprettingen er fullført, er det viktig at vi får redskaper som hindrer at nye feil oppstår. Her bør departementet være med og finansiere opprettingen og innføringen av elektronisk kirkebok.

Glad i vår egen tid

En sluttrefleksjon: Jesus er til stede i kirken også i dag. Gud er fremtidens Gud – ikke bare fortidens. Vår tid er ikke farligere enn andre tidsaldre. Den er bare annerledes. Vi får prøve å bli glad i vår egen tid, kjenne oss hjemme i den, øve oss på å se de positive sidene ved den. For det er jo bare den vi har, vår korte

tid på jorden – og den er nå. Med den frimodigheten i bagasjen behøver vi ikke å være bekymret på Vårherres vegne.